

Брюксел, 24.2.2021 г.
COM(2021) 79 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**относно храните и хранителните съставки, обработени с йонизиращо лъчение през
периода 2018—2019 г.**

Съдържание

РЕЗЮМЕ	2
1 КОНТЕКСТ.....	3
2 ОДОБРЕНИ СЪОРЪЖЕНИЯ ЗА ОБЛЪЧВАНЕ	4
3 РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИ ПРОВЕРКИ В СЪОРЪЖЕНИЯТА ЗА ОБЛЪЧВАНЕ ПРЕЗ 2018— 2019 Г.	4
4 РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕРКИТЕ ПРИ ПРОДАЖБАТА НА ПРОДУКТИ	5

РЕЗЮМЕ

Съгласно член 7, параграф 3 от Директива 1999/2/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 февруари 1999 г.¹ за сближаване на законодателствата на държавите членки относно храните и хранителните съставки, които са обработени с йонизиращо лъчение, всяка година държавите членки съобщават на Комисията:

— резултатите от проверките, извършени в съоръженията за йонизиращо облъчване, включително категориите и количествата обработени с йонизиращо лъчение храни и приложените дози, и

— резултатите от проверките, извършени при продажбата на продукта.

В член 7, параграф 4 от директивата се изисква от Комисията да публикува в *Официален вестник на Европейския съюз*:

— подробна информация за одобрените съоръжения за облъчване в държавите членки, както и всяка промяна в техния статус;

— отчет, който се основава на информацията, която се предоставя всяка година от националните контролни органи.

Настоящият доклад обхваща периода от 1 януари 2018 г. до 31 декември 2019 г. Той съдържа обобщение на информацията, изпратена през 2018 г. до Комисията от 28 държави членки и една държава от ЕАСТ (Норвегия) и през 2019 г. от 27 държави членки и нито една държава от ЕАСТ. Една държава членка (Латвия) не представи данни за 2019 г.

Период: 1.1.2018 г.—31.12.2019 г.

Засегнати държави: държавите — членки на ЕС, и държавите от ЕАСТ

Източник: 28-те държави членки и Норвегия

Съоръжения за облъчване:

— Брой държави с оборудване: 14 държави членки и Норвегия

— Брой одобрени съоръжения: 24

— Брой закрити съоръжения: 0

— Брой държави, в които се извършва облъчване: 10 държави членки

Данни за обработката:

— Количество на обработените продукти: 7832 тона (-23,3 % в сравнение с 2016—2017 г.)

— Основни обработени стоки: Жабешки бугчета (65,1 %), домашни птици (20,6 %) и сушени ароматни билки, подправки и растителни подправки (14,0 %)

— Основно място на облъчване: Белгия (81,4 %)

Проверки при продажбата на продукти:

— Брой на анализирани проби: 9808

¹ Директива 1999/2/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 февруари 1999 г. за сближаване на законодателствата на държавите членки относно храните и хранителните съставки, които са обработени с йонизиращо лъчение (ОВ L 066, 13.3.1999 г., стр. 16).

- Брой проби, показващи несъответствие: 83 (1 %)
- Основни анализирани стоки: Билки и подправки (39 %) и зърнено-житни култури, семена, зеленчуци, плодове и техните производни продукти (24 %)

1 КОНТЕКСТ

Облъчването на храни представлява обработване на хранителни продукти с определен тип лъчиста енергия, известна като йонизиращо лъчение. Лъчистата енергия има различни дължини на вълните и степени на мощност и изчезва, когато енергийният източник бъде премахнат. Облъчването се използва за санитарни и фитосанитарни цели, за да убива бактерии (като Salmonella, Campylobacter и E. coli), които могат да причинят хранително отравяне, както и за премахване на организми, вредни за растенията или за растителните продукти, като например насекоми и други вредители. То се използва също така, за да забави узряването на плодовете, да спре покълването на зеленчуците (като например лук и картофи) и в крайна сметка да удължи срока на годност на храните. Облъчването на храните не може да замени правилното боравене с тях. Остава изискването облъчените храни да бъдат подложени на подходящо охлаждане и готвене преди консумация, когато това е необходимо.

Правната уредба на ЕС относно облъчването на храни („директивите относно облъчването на храни“) се състои от:

- Директива 1999/2/ЕО (рамкова директива) на Европейския парламент и на Съвета от 22 февруари 1999 г. за сближаване на законодателствата на държавите членки относно храните и хранителните съставки, които са обработени с йонизиращо лъчение. В нея се определят специални разпоредби за производството, продажбата и вноса на обработени храни и хранителни съставки.

- Директива 1999/3/ЕО (директива за изпълнение) на Европейския парламент и на Съвета от 22 февруари 1999 г. относно съставянето на списък на Общността за храни и хранителни съставки, които са обработени с йонизиращо лъчение². Този списък понастоящем включва една категория храни: сушени ароматни билки, подправки и растителни подправки. Списъкът с национални разрешения за храни и хранителни съставки, които могат да бъдат обработвани с йонизиращо лъчение, се публикува от Комисията в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Храни и хранителни съставки могат да бъдат облъчвани само в одобрени съоръжения за облъчване. За съоръжения в ЕС одобрението се дава от компетентните органи на държавите членки. В член 7, параграф 3 от Директива 1999/2/ЕО се изисква държавите членки да уведомяват Комисията за списъка на своите одобрени съоръжения за облъчване.

Списъкът с одобрените съоръжения за облъчване в държавите членки се публикува от Комисията в *Официален вестник на Европейския съюз*.

В съответствие с член 6 от Директива 1999/2/ЕО на етикета на всяка облъчена храна или на всяка облъчена хранителна съставка в съставни храни трябва да бъдат отбелязани думите „облъчено“ или „обработено с йонизиращо лъчение“.

С оглед на спазването на правилното етикетирание или откриването на неразрешени продукти Европейският комитет по стандартизация (CEN) одобри няколко метода

² ОВ L 66, 13.3.1999 г., стр. 24.

за изследване на проби, след като му беше възложен мандат от Европейската комисия.

2 ОДОБРЕНИ СЪОРЪЖЕНИЯ ЗА ОБЛЪЧВАНЕ

В края на отчетния период (31 декември 2019 г.) в ЕС е имало 24 одобрени съоръжения за облъчване, разположени в 14 държави членки: Франция (5), Германия (4), България (2), Нидерландия (2), Испания (2), Белгия (1), Чешка република (1), Хърватия (1), Естония (1), Италия (1), Унгария (1), Полша (1), Румъния (1) и Обединеното кралство (1).

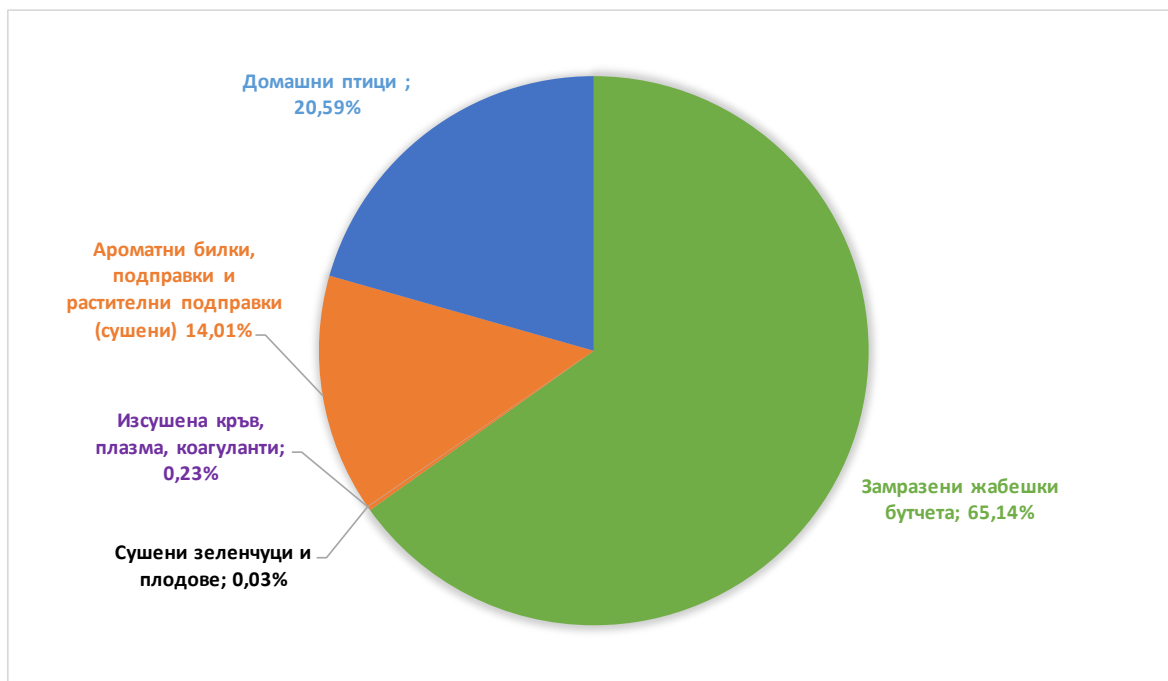
От тези 14 държави членки, оборудвани със съоръжения за облъчване, четири не са облъчвали храни през периода 2018—2019 г.: България, Италия, Румъния и Обединеното кралство.

3 РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИ ПРОВЕРКИ В СЪОРЪЖЕНИЯТА ЗА ОБЛЪЧВАНЕ ПРЕЗ 2018—2019 Г.

През 2018 и 2019 г. в държавите — членки на ЕС, са били обработени с йонизиращо лъчение общо 7832 тона продукти. Обработването се е извършвало главно в Белгия — 81,4 % от облъчените храни в ЕС.

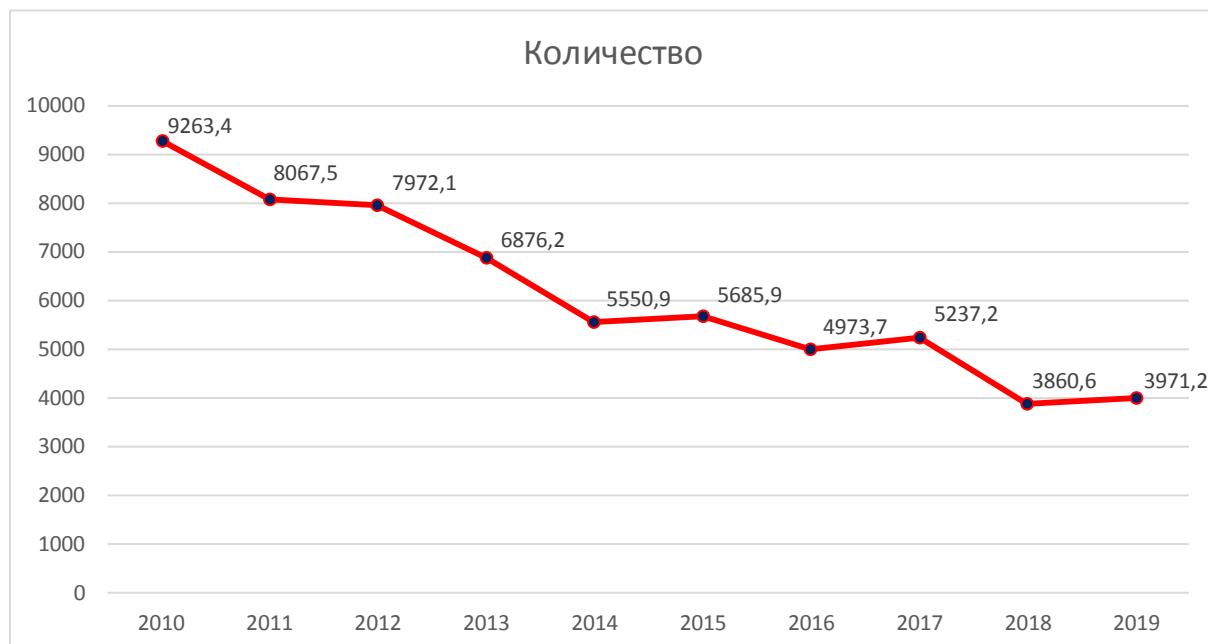
Трите вида стоки с най-голям дял сред облъчените продукти в ЕС са били жабешки бутчета (65,1 %), домашни птици (20,6 %) и сушени ароматни билки, подправки и растителни подправки (14,0 %). На фигура 1 е показано разпределението на продуктите, облъчени в одобрени съоръжения в държавите — членки на Европейския съюз, през 2018 г. и 2019 г.

Фигура 1 — Разпределение по категория облъчени храни в ЕС през 2018—2019 г.

Количествата храни (в тонове), обработени с йонизиращо лъчение в ЕС, намаляват от 2010 г. насам, както е показано на фигура 2.

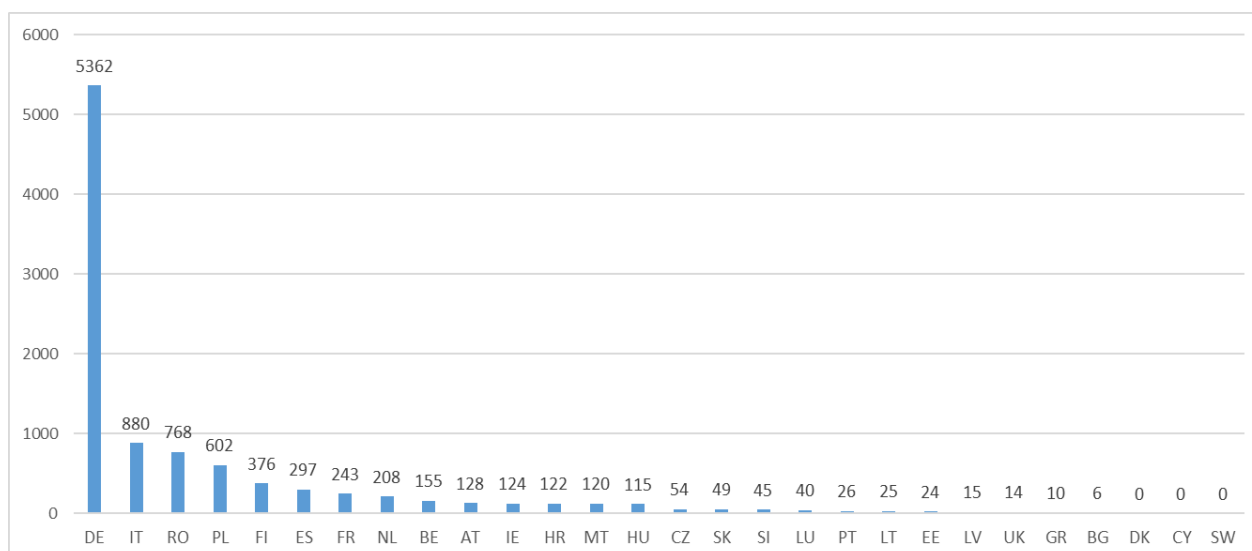
Фигура 2 — Количество храни, които са обработени с йонизиращо лъчение в одобрени предприятия в Европейския съюз от 2010 г. насам

4 РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕРКИТЕ ПРИ ПРОДАЖБАТА НА ПРОДУКТИ

За периода 2018—2019 г. са изследвани 9808 проби от 25 държави членки, т.е. общо средно с 12,1 % по-малко, отколкото през 2016—2017 г. Данните за всяка държава членка са представени в приложение II и са обобщени на фигура 3.

Фигура 3 — Анализирани проби при продажбата на продуктите във всяка държава членка през 2018—2019 г.

През 2018—2019 г. три държави членки и Норвегия не са извършвали аналитични проверки при продажбата на продуктите — поради бюджетни ограничения (Дания и Норвегия), липса на лабораторен капацитет (Кипър) или други приоритети за контрол (Швеция).

От общо 9808 проби 83 не са отговаряли на изискванията (1 %), а за 88 проби (1 %) е получен неопределен резултат. Неспазването на изискванията се състои предимно в неправилно етикетирание и забранено облъчване. Процентът на неспазване на изискванията (1 %) е малко по-висок, отколкото в предходния доклад (0,8 %).

Както се вижда на фигура 4, по-голямата част от анализиранияте продукти при продажбата са билки и подправки (39 %) и зърнено-житни култури, семена, зеленчуци, плодове и техните производни продукти (24 %). В категорията „Други“ (хранителни добавки и супи и сосове) този дял е 20 %.

Фигура 4 — Категории храни, анализирани при продажбата в Европейския съюз през 2018—2019 г.

